

Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022

Partea I

Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

(Constituția Republicii Moldova, art. 1)

Secțiunea I

Introducere

Asigurarea respectării drepturilor omului constituie un imperativ al societăților care tind spre bunăstare, pace și consolidarea statului de drept. Republica Moldova și-a manifestat interesul pentru valorile fundamentale care vizează drepturile omului când a ratificat majoritatea tratatelor internaționale în domeniu. Pentru a asigura respectarea tratatelor internaționale și, respectiv, a implementa obligațiile asumate, autoritățile naționale au declanșat procesul de elaborare a documentelor de politici în domeniul drepturilor omului, care stabilesc direcțiile de activitate ale actorilor naționali în vederea garantării și realizării drepturilor omului.

Planul Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului (în continuare PNADO) pentru anii 2018-2022 este al treilea document de politici publice care are ca scop implementarea și promovarea drepturilor omului în Republica Moldova. Acesta a fost precedat de două documente similare pentru perioadele 2004-2008 și 2011-2014. La baza PNADO 2018-2022 au stat recomandările **internaționale în domeniul drepturilor omului** adresate Republicii Moldova de către **organele** de monitorizare **ale ONU, Consiliului European, OSCE și altor Organizații internaționale**. În particular, PNADO **cuprinde majoritatea** recomandărilor Consiliului ONU pentru drepturile omului, acceptate de Republica Moldova în cadrul celui de al II-lea ciclu al Evaluării Periodice Universale (EPU), care a avut loc **la Geneva, în noiembrie 2016**.

Totodată, în septembrie 2015, Republica Moldova împreună cu alte 192 de state membre ale ONU s-au angajat să pună în aplicare Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030 aprobată prin Declarația Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă, care a avut loc la New York în data de 25 septembrie 2015. În acest sens, la elaborarea PNADO au fost luate în considerare țintele Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă

(ODD) incluse în Agenda 2030. Agenda oferă o nouă abordare de dezvoltare axându-se pe promovarea drepturilor omului sub toate aspectele. Prin urmare, interesele oamenilor sunt plasate în centrul procesului de dezvoltare, care ar putea fi realizate într-un mod durabil doar prin responsabilizarea oamenilor de a participa, de a contribui și de a beneficia de pe urma dezvoltării economice, culturale, sociale și politice în baza unei poziții comune în care toate drepturile și libertățile omului sunt respectate.

Secțiunea II

Procesul de elaborare

PNADO este un document de politici de nivel național elaborat de un grup de lucru mixt, format din reprezentanți ai autorităților publice centrale, reprezentanți ai societății civile și ai partenerilor de dezvoltare, care au drepturile omului printre priorități. Grupul de lucru a fost creat prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 1056 din 18 noiembrie 2016. Complexitatea procesului de elaborare a documentului de politici a determinat divizarea grupului de lucru inițial în subgrupuri tematice determinate potrivit domeniilor de intervenție apreciate în dependență de recomandările din partea mecanismelor de monitorizare a drepturilor omului. Grupul de lucru s-a întrunit într-o serie de ședințe inițiale în cadrul cărora s-au stabilit subgrupurile tematice și a fost agreat conceptul structurii PNADO. Subgrupurile tematice au elaborat partea formată din acțiuni ca rezultat al unei serii de ședințe, principiul abordării bazate pe drepturile omului constituind piatra de temelie a PNADO.

PNADO este orientat spre susținerea autorităților publice în remodelarea procesului de elaborare a politicilor publice la nivel central și local, pentru a asigura că acestea încorporează și sunt centrate pe necesitățile populației și iau în considerare barierele întâmpinate de grupurile marginalizate și vulnerabile în realizarea deplină a drepturilor fundamentale. O prioritate în procesul de elaborare a PNADO a constituit consultarea autentică a societății civile și a persoanelor ce aparțin grupurilor vulnerabile și minoritare, împreună cu evaluarea schimbărilor sau efectelor asupra capacității de realizare a drepturilor omului.

Secțiunea III

Situația actuală pe domeniul de intervenție

Domeniile de intervenție:

Armonizarea cadrului normativ cu standardele internaționale

Republica Moldova este parte la majoritatea tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului, prin urmare, demnitatea, drepturile și libertățile fundamentale ale omului urmează a fi realizate prin măsuri progresive în conformitate cu standardele stabilite de cele din urmă.

Totuși, ratificarea documentelor internaționale de drepturile omului nu este o măsură suficientă pentru asigurarea realizării acestora. Din aceste considerente, pe lângă aderarea la instrumentele la care

Republica Moldova nu este parte, este necesară și integrarea abordării bazate pe drepturile omului în procesul de creare a politicilor publice și elaborare a actelor normative.

Urmînd recomandările primite de Republica Moldova în luna noiembrie 2016, în cadrul ciclului II al EPU, desfășurate la Consiliul ONU pentru Drepturile Omului, la Geneva, statul urmează să depună efort suplimentar în privința ratificării și armonizării cadrului normativ și instituțional pentru a spori reformele în domeniile consolidării instituțiilor naționale de protecție a drepturilor omului, mecanismului de plângeri individuale în cadrul sistemului internațional de protecție egală a drepturilor civile, politice, economice, sociale și culturale, egalității de gen și prevenirii violenței în familie, drepturilor copilului, drepturilor persoanelor cu dizabilități, protecției tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate și nediscriminării.

De asemenea, în vederea asigurării condițiilor pentru implementarea în dreptul intern al Republicii Moldova a constatărilor (deciziilor) organelor de control pentru aplicarea principalelor tratate ale ONU în domeniul drepturilor omului, urmează a fi instituit mecanismul pentru implementarea în dreptul intern a constatărilor (deciziilor) acestor organe.

Sistem al Justiției Independent, Eficient, Transparent și Accesibil

Justiția în Republica Moldova are, la moment, ca sarcină înlăturarea deficiențelor de ordin sistemic și sporirea gradului de încredere a cetățenilor în actul de justiție. Potrivit datelor ultimului sondaj al Barometrului de opinie publică (BOP), aprilie 2017, se atestă o evoluție, or, descreșterea dramatică a încrederii în justiție în toamna anului 2016 (8%) este succedată de o creștere triplă în primăvara anului 2017 (24%). În context, trebuie să relatăm că această valoare este mai mare cu 6% comparativ cu datele BOP din noiembrie 2011, atunci când a fost aprobată Strategia de reformare a sectorului justiției 2011-2016 (SRSJ), al cărei scop de bază a fost crearea unui sistem al justiției “accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție.”

În cadrul EPU Republicii Moldova i-au fost adresate recomandări în domeniul justiției ce țin de continuarea procesului de reformă a sectorului justiției, prevenirea interferenței în sistemul justiției și combaterea corupției la toate nivelele, precum și asigurarea accesului la justiție, în deosebi pentru victimele violenței domestice și violenței bazate pe gen. Recomandările mai țin de întreprinderea măsurilor de îmbunătățire a procedurii de numire, transfer și promovare a judecătorilor pentru a oferi transparență în sistemul judiciar, iar selectarea judecătorilor să se bazeze pe merite.

Deși actuala SRSJ a ajuns la finele implementării, procesul de reformare a sectorului justiției va continua prin elaborarea unui nou document de politici în acest scop, pentru a asigura implementarea tuturor recomandărilor asumate, precum și sporirea în continuare a încrederii în actul de justiție. Dezvoltarea unui sistem de justiție centrat pe necesitățile beneficiarului, care este accesibil din punct de vedere fizic și informațional urmează să formeze scopul de bază al acțiunilor din domeniul justiției în cadrul PNADO.

Potrivit statisticii violărilor constatate de CtEDO în hotărârile care vizează Republica Moldova pentru anii 1997-2016, una dintre cele mai frecvente încălcări a Convenției se referă la dreptul la libertate și siguranță (art. 5 CEDO), ocupând locul trei în topul violărilor drepturilor omului, admise de

autoritățile naționale, cu o rată de 14 % din numărul total al hotărârilor. Plasarea și deținerea fără consimțământ informat/forțată în instituții psihiatrice medicale sau rezidențiale a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psiho-sociale este în continuare o practică frecventă în Republica Moldova. Plasarea deseori este urmată de administrarea neconsensuală a tratamentului psihiatric. Astfel, PNADO urmează să creeze cadrul necesar ajustării legislației și practicilor de plasare și deținere a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psiho-sociale care corespund standardelor stabilite de Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități; asigurarea că în instituțiile psihiatrice sau rezidențiale nu sunt plasate sau deținute, pe motiv de dizabilitate mintală sau intelectuală, persoane fără consimțământul liber și informat.

O altă problemă sunt relele tratamente în locurile de detenție din Republica Moldova care au fost în atenția permanentă a instrumentelor internaționale de monitorizare a drepturilor omului, precum și a instituțiilor naționale relevante. Condițiile inadecvate de detenție și suprapopularea, asistența medicală necorespunzătoare, condițiile de detenție inadecvate pentru deținuții cu dizabilități, îngrădirea contactului cu familia și persoanele apropiate, violența între deținuți și inacțiunea administrației penitenciarului în legătură cu plângerile depuse, constituie obiectul plângerilor pe marginea hotărârilor de condamnare ale Republicii Moldova la CtEDO, dar și conținutul rapoartelor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante, Oficiului Avocatului Poporului (OAP)¹ și Consiliului pentru prevenirea torturii.

Noul PNADO își propune să contribuie la remedierea deficiențelor și asigurarea protecției efective împotriva relelor tratamente în locurile de detenție prin consolidarea capacității și asigurarea funcționalității Consiliului pentru prevenirea torturii; îmbunătățirea procedurii de reclamare a încălcării drepturilor omului în detenție și sporirea nivelului de cunoaștere a drepturilor și obligațiilor în rândul deținuților; îmbunătățirea mecanismului de investigare plângerilor privind abuzurile ce au loc în instituțiile de detenție; prevenirea și protecția împotriva discriminării a deținuților ce fac parte din grupurilor vulnerabile; îmbunătățirea serviciilor medicale pentru persoanele private de libertate și îmbunătățirea condițiilor de detenție.

În **domeniul combaterii traficului de ființe umane** urmează a fi consolidat cadrul național de politici în domeniul de prevenire și combatere a traficului de ființe umane prin prisma respectării drepturilor omului și mecanismului de monitorizare, evaluare și coordonare a implementării. Urmează a fi depuse eforturi suplimentare în vederea asigurării funcționării eficiente a Sistemului național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane (SNR) în proporție de 100% la orice nivel de administrație publică.

Autoritățile Republicii Moldova conștientizează gravitatea fenomenului traficului de ființe umane și vor depune eforturile necesare pentru realizarea de progrese rapide și consistente în vederea eradicării acestui flagel. Eforturile urmează a fi intensificate pentru adoptarea și implementarea eficientă a documentelor de politici în acest domeniu, în special prin întărirea capacității de investigare, urmărire penală și condamnare a traficanților, asigurarea protecției victimelor în timpul proceselor de judecată și al urmărilor penale.

Apărarea și promovarea drepturilor omului este un deziderat care nu poate fi atins fără instituții-cheie, cu mandat în domeniu, consolidate și accesibile. La acest capitol, este de

---

¹ Raportul 2015 http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/raport_2015_final.pdf

menționat că **instituția națională de protecție a drepturilor omului – Oficiul Avocatului Poporului** – întâmpină dificultăți în realizarea pe deplin a atribuțiilor sale de apărare și promovare a drepturilor și libertăților omului. Au fost apreciate drept problematice aspectele legale ce țin de funcționalitatea Avocatului Poporului pentru drepturile copilului, funcționalitatea Consiliului pentru prevenirea torturii, prevederile ce țin de rangul și remunerarea Avocatului Poporului, asigurarea financiară a Oficiului Avocatului Poporului, independența funcțională a Ombudsmanului și independența față de alte instituții. În acest sens, asigurarea conformității mandatului și practicii OAP cu Principiile de la Paris, inclusiv obținerea Statutul A și extinderea funcționalității instituției în regiunea transnistreană sunt direcțiile prioritare de dezvoltare a instituției pentru perioada anilor următori.

În 2012 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității, care instituie cadrul legal și instituțional pentru combaterea discriminării. În baza Legii nr. 121 a fost creat Consiliul, organ specializat în domeniul prevenirii și eliminării discriminării și asigurării egalității. Analiza activității Consiliului relevă necesitatea înlăturării impedimentelor funcționale cu care se confruntă acesta. În prezent Consiliul este competent doar să constate contravențiile cu elemente discriminatorii, aplicarea sancțiunii fiind prerogativa instanțelor de judecată. Competența de a aplica sancțiuni contravenționale pentru faptele de discriminare ar asigura eficacitatea implementării practice a legislației anti-discriminare. O altă problemă stringentă ține de necesitatea asigurării instituției cu un sediu care să corespundă standardelor de siguranță, sănătate și accesibilitate. Sediul actual al Consiliului nu asigură condițiile adecvate necesare bunei desfășurări a activității personalului instituției și nu corespunde standardelor de accesibilitate.

Întru fortificarea măsurilor de protecție, urmează a fi consolidate anumite aspecte instituționale și anume atribuțiile **Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității**. De asemenea, urmează a fi soluționată problema sediului Consiliul care nu este adaptat necesităților de accesibilitate a persoanelor cu dizabilități și nici nu corespunde exigențelor legale pentru obținerea statutului de operator de date cu caracter personal.

Libertatea de exprimare și Accesul la informație

Accesul la informație și libertatea de exprimare sunt drepturi fundamentale ale omului și baza existenței și dezvoltării unei societăți civile desăvârșite. Potrivit rapoartelor internaționale, Republica Moldova este o țară parțial liberă din perspectiva **libertății presei și asigurării libertății de exprimare**. Raportul Reporters Without Borders² plasează Moldova pe locul 76 din 180 în privința asigurării libertății mass-media. Raportul Freedom House³ atribuie Moldovei 3 puncte din 12 la Capitolul asigurarea libertății.

Gradul de asigurare a libertății de exprimare este relativ redus, conform OAP. Doar aproximativ 40% dintre respondenți consideră ca fiind asigurat dreptul la libertatea opiniei și a exprimării în raport cu dreptul cetățeanului de rînd⁴. Studiul privind percepția populației asupra drepturilor omului în Republica Moldova a arătat că peste jumătate din participanții la sondaj atestă persistența percepțiilor de risc în urma liberei exprimări. După frecvența încălcării drepturilor și libertăților fundamentale ale

² Clasamentul disponibil aici: <https://rsf.org/en/moldova>

³ Clasamentul disponibil aici: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2016/moldova>

⁴ Raportul OAP privind respectarea drepturilor omului pentru anul 2016

cetățeanului de rînd în Republica Moldova, dreptul la informație, libertatea opiniei și a exprimării se plasează pe locul 7.

Prin acceptarea recomandărilor EPU referitoare la asigurarea independenței mass-media, Republica Moldova și-a asumat obligația implicită de a asigura libertatea de exprimare inclusiv a jurnaliștilor, dar și accesul la informații și transparența în procesul decizional. Independența media se va realiza prin reglementarea noțiunilor de proprietar și investitor în domeniul media, cota de piață media, cota de licență media și cota de publicitate, stimularea instituțiilor media să producă și să difuzeze produse naționale, consolidarea instituțională a Consiliului Coordonator al Audiovizualului, dezvoltarea prevederilor anti-concurență în privința instituțiilor media. De asemenea, în vederea asigurării **transparenței și a dreptului de acces la informații**, urmează a fi întreprinse acțiuni de modificare a legislației conexe legii cu privire la accesul la informație în vederea asigurării reglementării minime a mediului on-line și capacitarea personalului din autoritățile publice centrale și locale în domeniul asigurării transparenței și asigurării accesului la informații, asigurarea aplicării uniforme și în spiritul standardelor europene a legii privind datele cu caracter personal.

În rezultatul implementării acțiunilor planificate se așteaptă ridicarea nivelului de independență a mass-mediei, inclusiv prin avansarea Republicii Moldova în clasamentele internaționale referitoare la libertatea presei, dar și sporirea percepției populației cu privire la realizarea dreptului la libertatea de exprimare

Nediscriminare și egalitate

Asigurarea egalității formează una dintre prioritățile naționale în domeniul drepturilor omului în Republica Moldova, iar realizarea efectivă a acestora presupune implementarea abordării bazate pe drepturile omului în procesul de elaborare a politicilor publice spre crearea oportunităților egale de a beneficia de drepturile fundamentale pentru toată populația țării, inclusiv prin introducerea măsurilor speciale de asigurare a egalității și de combatere a tuturor formelor de discriminare.

Nivelul de acceptare al persoanelor marginalizate și grupurilor vulnerabile este factorul determinant în persistența discriminării. Potrivit Studiului privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova valoarea medie a indicelui distanței sociale (IDS)⁵ față de grupurile vulnerabile și marginalizate constituie 2,8 puncte⁶. Totodată, în privința persoanelor cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale, cât și pentru foști deținuți distanța socială este mai mare - 4 puncte, respondenții fiind gata să îi accepte în calitate de cetățeni, dar nu și de prieteni sau rude. Distanța socială maximă rămâne a fi manifestată față de comunitatea LGBT (fiind și unicul grup unde jumătate din respondenți au optat pentru excluderea reprezentanților grupului dat din țară) cu 5,2 puncte și persoanele care trăiesc cu HIV cu 4,3 puncte, ultimii fiind acceptați în mediu nu mai aproape decât vizitatori ai RM.

Schimbarea atitudinii față de grupurile respective poate avea loc prin asigurarea unei interacțiuni eficiente dintre acestea și majoritatea populației, în cadrul incluziunii în toate aspectele vieții

---

⁵ Măsoară atitudinile și nivelul de acceptare față de persoanele din grupurile vulnerabile și marginalizate

⁶ Studiul și-a propus să evalueze atitudinea socială față de reprezentanții a următoarelor grupuri: imigranți, LGBT, minorități etnice, minorități religioase, persoane cu dizabilități mentale și intelectuale, persoane cu dizabilități fizice, persoane care trăiesc cu HIV, persoane de etnie romă, ruși care locuiesc în RM, evrei, persoane de origine africană, persoane străine care locuiesc în RM, dar fără cetățenia țării, persoane de religie musulmană, persoane care au fost deținute (ex-deținuți). Materialul a fost elaborat de CPDAE, OHCHR, UNDP în 2016 și poate fi accesat aici:

http://md.one.un.org/content/dam/unct/moldova/docs/pub/RO_Studiu%20Perceptii%202015_FINAL_2016%20Febr%2025_Imprimat.pdf

comunității. În acest sens, activitățile incluse în PNADO se focusează pe sensibilizarea societății și autorităților publice cu privire la stereotipurile existente față de persoanele din grupurile vulnerabile și marginalizate, consolidarea capacităților reprezentanților mass-media cu privire la particularitățile prezentării materialelor ce vizează grupurile vulnerabile și marginalizate, incriminarea faptelor ilegale motivate de prejudecată, dispreț sau ură și consolidarea capacităților organelor de drept în vederea aplicării eficiente a legislației în cauză, sporirea gradului de cunoaștere în rândul grupurilor vulnerabile și marginalizate a drepturilor lor, pentru a facilita accesul la serviciile de suport oferite de autoritățile și mecanismele de protecție împotriva discriminării, în procesul de revendicare a acestor drepturi. Totodată, pentru a asigura eficiența procesului de monitorizare a modului în care sunt realizate drepturile persoanelor care fac parte din grupurile marginalizate și vulnerabile, urmează a fi înființat un mecanism de colectare și monitorizare a datelor dezagregate pe sex, etnie, dizabilitate, apartenență religioasă, etc. Rezultatele evaluărilor vor sta la baza proceselor de elaborare și revizuire a politicilor publice naționale și locale.

Egalitatea de gen și violența în familie

Urmare a evaluării situației **egalității de gen** în Republica Moldova, Comitetul privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW) cu referire la Moldova și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu persistența atitudinilor patriarhale și stereotipurilor adânc înrădăcinate în țara noastră privind rolurile și responsabilitățile femeilor și bărbaților în familie și în societate⁷. Comitetul a remarcat că astfel de atitudini și stereotipuri sunt cauzele profunde ale poziției dezavantajate a femeilor în viața politică și publică; violenței împotriva femeilor; ale segregării de gen, așa cum se reflectă în alegerile educaționale ale femeilor și fetelor și opțiunile de încadrare în muncă.

În sensul asigurării egalității de gen și abilitării tuturor femeilor și fetelor, PNADO își propune să consolideze procesul de implementare a Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați pentru anii 2017-2021 și să contribuie la aderarea Republicii Moldova la instrumentele internaționale ale ONU în domeniul drepturilor omului și ralierea cadrului legal la noile standarde. Totodată, se preconizează promovarea rolului femeii în asigurarea păcii și securității ca urmare a implementării Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate ONU prin elaborarea și aprobarea Planului de Acțiuni pentru implementarea Rezoluției menționate.

Violența față de femei și violența în familie reprezintă una dintre cele mai grave și răspândite infracțiuni cu care se confruntă societatea, lezând drepturile și demnitatea umană a indivizilor. Analiza Observațiilor Finale pentru Republica Moldova elaborate de către Comitetul ONU pentru Eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei din 2013, a Recomandărilor Raportului Periodic Universal în domeniul drepturilor omului și a hotărârilor emise de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului pe marginea cazurilor de violență în familie, precum și a studiilor și cercetărilor recente, a demonstrat existența multiplelor lacune și deficiențe sectoriale dar și sistemice de abordare a fenomenului violenței față de femei și violenței în familie.

---

⁷ Observațiile finale ale Comitetului cu privire la raportul periodic combinat al patrulea și al cincilea al Republicii Moldova, materialul poate fi accesat aici: http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2fC%2fMDA%2fCO%2f4-5&Lang=en

În acest domeniu, PNADO își propune să contribuie la implementarea, de către instituțiile responsabile, în termenii stabiliți, a Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pentru anii 2017-2022, inclusiv prin consolidarea mecanismelor de coordonare, de monitorizare și evaluare; să promoveze ratificarea și ajustarea cadrului legal și instituțional la prevederile Convenției privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeii și violenței domestice; să ia măsuri pentru eficientizarea procesului de investigare a plângerilor privind hărțuirea sexuală (inclusiv la locul de muncă), prin creșterea ratei proceselor pornite și ratei sentințelor de condamnare pentru comiterea infracțiunilor respective.

Dreptul la educație

Reformele promovate până în prezent în sectorul educațional au avut drept scop principal îmbunătățirea accesului la toate nivelurile de educație și îmbunătățirea calității studiilor. Accesul echitabil este important pentru antrenarea tuturor copiilor și tinerilor în procesul educațional, inclusiv a celor cu cerințe educaționale speciale, asigurându-le astfel șanse egale la o viață decentă, oportunități adecvate de angajare și participare la viața socială. Totuși declinul demografic conduce la scăderea semnificativă a populației cuprinse în procesul de educație și generează probleme de supradimensionare a rețelei școlare. În același timp, persistă problemele de acces la anumite niveluri de învățământ generate de creșterea solicitărilor de acces al copiilor de vârstă mică la educație. Rata de înrolare în învățământul general obligatoriu este într-o ușoară scădere. Problemele de acces sînt cauzate de un șir de factori sociali și instituționali, fiind mai accentuate în cazul grupurilor dezavantajate. O altă problemă a sistemului sunt conținuturile curriculare aplicate în prezent, care nu contribuie pe deplin la dezvoltarea personală și afirmarea socială personală a beneficiarilor procesului educațional.

În acest sens, acțiunile incluse în PNADO vor contribui la consolidarea politicii de stat în domeniul educației prin sporirea accesului la educație de calitate pentru toți copiii și tinerii, prin asigurarea unui mediu școlar prietenos și asigurarea că toți beneficiarii obțin cunoștințe și competențe necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, drepturilor omului, egalității de gen, a culturii păcii și non-violenței, cetățeniei globale și aprecierea diversității culturale. Astfel, curriculumul școlar și cel universitar necesită a fi completate prin dezvoltarea modulelor privind: drepturile omului, cultura păcii și non-violența, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale; de educație ecologică; promovarea sănătății copiilor și adolescenților în corespundere cu evidențele relevante în domeniu; dimensiunea de gen.

Pentru asigurarea educației incluzive urmează a fi concentrate eforturile pe integrarea și instruirea individualizată a subiecților educației, axată pe cerințele și capacitățile fiecăruia, deschidere spre aplicarea programelor opționale, complementare, adaptate la situații specifice, identificarea nevoilor beneficiarilor și referirea la alte servicii comunitare (servicii de sprijin familial, oportunități de educație nonformală).

Dreptul la sănătate

Republica Moldova este parte la un șir de tratate internaționale care stabilesc obligația statului de a asigura, oricărei persoane, dreptul de a se bucura de cea mai bună sănătate fizică și mintală, pe care o

poate atinge⁸, fiind stabilit și în articolul 36 din Constituția Republicii Moldova. Totuși, realizarea efectivă a disponibilității, accesibilității, acceptabilității și calității bunurilor și serviciilor de sănătate, este pusă în dificultate.

Deficiențele **sistemului național de ocrotire a sănătății** au fost semnalate în repetate rânduri de către mecanismele internaționale de monitorizare a drepturilor omului și instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului. Astfel, potrivit studiului elaborat de OAP și Oficiului Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) „Percepții asupra drepturilor omului în Republica Moldova” circa 62% din populația țării este de părere că statul nu asigură deloc sau în mică măsură acces egal tuturor cetățenilor la servicii medicale de calitate. Odată cu înaintarea în vârstă percepția privind accesibilitatea și satisfacția față de serviciile medicale primite este în scădere⁹. În opinia a circa 71,8% din respondenți, asigurarea obligatorie de asistență medicală nu oferă deținătorului acesteia un nivel adecvat al serviciilor medicale, accesul la tratament calitativ fiind condiționat de plățile informale.

În vederea înlăturării acestor carențe de ordin sistemic financiar și instituțional, politica statului în domeniu va fi concentrată pe: dezvoltarea, implementarea și evaluarea acțiunilor de fortificare a capacităților și serviciilor de sănătate publică; eficientizarea și consolidarea sistemelor de supraveghere a sănătății populației în vederea identificării problemelor de sănătate și furnizării de informații relevante, veridice și în timp util pentru decizii și acțiuni în domeniul sănătății publice; fortificarea sistemului național de prevenire, pregătire și răspuns în situații de urgențe în sănătatea publică prin intermediul unei abordări integrate a pericolelor; eficientizarea controlului factorilor de risc comportamentali și de mediu; reducerea poverii bolilor transmisibile și netransmisibile prin diminuarea factorilor de risc și asigurarea accesului echitabil al populației la serviciile de prevenire; asigurarea domeniului sănătății publice cu resurse umane competente și suficiente prin fortificarea sistemului de formare pentru realizarea operațiunilor esențiale de sănătate publică; ajustarea structurii organizaționale și îmbunătățirea finanțării serviciului de supraveghere a sănătății publice în scopul realizării operațiunilor și serviciilor esențiale de sănătate publică în colaborare cu alte sectoare; consolidarea cercetărilor în domeniul sănătății publice pentru a asigura fundamentarea politicilor pe dovezi științifice.

În **domeniul sănătății mintale**¹⁰, în cadrul Consiliului ONU pentru Drepturile Omului, a fost recomandată asigurarea faptului că politicile și serviciile cu privire la tratamentul în instituțiile de sănătate mintală și psihiatrice se conformează cu normele internaționale în domeniul drepturilor omului, inclusiv prin: disponibilitatea formelor alternative de tratament a bolilor mintale, în particular în cazul tratamentului ambulatoriu, abolirea practicilor violente și discriminatorii în cazul copiilor și adulților cu dizabilități de utilizare a restricțiilor și a administrării forțate de tratamente invazive și ireversibile, monitorizarea independentă și eficientă a tratamentului aplicat pacienților din instituțiile de psihiatrie și desfășurarea controlului judiciar eficient pe cauzele de plasare forțată.

Republica Moldova, ca și alte țări din Europa Centrală și de Est, este în tranziție demografică caracterizată prin câteva provocări precum: rata scăzută a fertilității, îmbătrânirea demografică, speranța de viață scăzută și mortalitatea ridicată. Obiectivul de dezvoltare durabilă 3 pe sănătate și bunăstare

⁸ articolul 12 din Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale; articolul 5 e) iv) din Convenția Internațională privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială; articolele 11 (f), 12, 14, 2 b) din Convenția privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare față de Femei; articolul 24 din Convenția cu privire la Drepturile Copilului; art. 25 din Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități

⁹ http://md.ohchr.org/content/dam/unct/moldova/docs/pub/ro-raport_do_final_pentru_tipar.pdf

¹⁰ P. 361-367 matrice

include în mod expres ținta 3.7 „Asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă (SSR), inclusiv pentru planificarea familiei, informare și educație”. Astfel, în domeniul sănătății reproductive, urmează a fi luate măsuri pentru a asigura acces echitabil și universal al întregii populații la gama comprehensivă de servicii de sănătate sexuală și reproductivă, dar și creșterea nivelului de educare și informare a populației cu privire la propria sănătate sexuală și reproductivă și la serviciile disponibile în domeniul SSR.

Dreptul la muncă și protecție socială

Potrivit Studiului „Percepții asupra drepturilor omului în Republica Moldova”, dreptul la muncă și condiții prielnice de muncă este în topul celor mai importante și actuale drepturi, a căror respectare se cere a fi asigurată de către stat. Potrivit opiniei a 27 % dintre respondenți, acest drept se află, după dreptul la sănătate, protecție socială și dreptul la educație, printre cele mai importante drepturi, care însă nu sunt respectate¹¹.

Pe de altă parte, mecanismele internaționale de protecție a drepturilor omului au solicitat Republicii Moldova să depună efort suplimentar pentru a garanta realizarea efectivă a acestui drept, inclusiv prin: garantarea unui salariu minim național, suficient pentru asigurarea unui standard de viață adecvat angajaților și familiilor acestora și instituirea unui mecanism pentru a determina și a ajusta în mod regulat salariul minim proporțional cu costul de trai.

În această ordine de idei, domeniile de intervenție ale PNADO pe acest segment vor fi canalizate spre fortificarea procesului de implementare a Strategiei naționale de ocupare a forței de muncă pentru anii 2017-2021, inclusiv asigurarea protecției drepturilor la muncă și promovarea mediilor de lucru sigure și securizate pentru toți angajații.

Drepturile copilului

Principalele deficiențe în domeniul drepturilor copilului, conform Raportului Avocatului Poporului pentru Protecția Drepturilor Copilului (Ombudsmanul copilului) se referă la indemnizațiile lunare pentru îngrijirea copiilor care nu acoperă minimul de existență pentru întreținerea copilului; lipsa mecanismelor de protecție a copiilor rămași acasă în grija rudelor sau altor persoane; accesibilitatea informației pentru copii cu necesități speciale; cazuri de violență față de copii, precum și serviciilor de reabilitarea fizică și psihologică, dar și de reintegrare socială pentru minorii-victime ale abuzurilor; lipsa specialiștilor în protecția drepturilor copilului în cadrul administrației publice locale (APL), și altele. Totodată, Raportul Ombudsmanului copilului relevă numeroase lacune cu privire la asigurarea drepturilor copiilor refugiați, copiilor cu dizabilități, dreptului la securitatea socială, la educație, fiind abordate și problemele ce țin în justiția juvenilă, etc.

Planul național în domeniul drepturilor omului, înglobează acțiuni în vederea implementării recomandărilor mecanismelor internaționale de protecție a drepturilor omului, care au venit cu multiple constatări în ceea ce privește măsurile ce urmează a fi implementate pentru asigurarea realizării drepturilor copiilor și adolescenților în Republica Moldova. Printre acestea fiind: punerea în aplicare a măsurilor de atenuare a efectelor migrației asupra bunăstării copiilor afectați, inclusiv, prin furnizarea de sprijin la nivel local; instruirea îngrijitorilor și îmbunătățirea sprijinului social și psihologic copiilor

---

¹¹ http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/raport2016_romana.docxdef.pdf

afecțați; crearea mecanismelor eficiente de depunere a plângerilor de la copiii lăsați în îngrijire și monitorizarea calității îngrijirii; intensificarea urgentă a măsurilor de combatere a muncii copiilor, acordând o atenție deosebită situației fetelor, copiilor din familii vulnerabile și cei rămași fără îngrijire.

Pe parcursul ultimilor ani autoritățile au înregistrat progrese importante privind consolidarea **sistemului de justiție pentru copii** prin instituirea unor noi mecanisme preluate din experiența altor state și adaptarea acestora realităților sociale specifice Republicii Moldova. Cu toate acestea, potrivit constatărilor evidențiate în Raportul alternativ al Oficiului Avocatului Poporului la Comitetul pentru Drepturile Copilului¹², persistă unele probleme identificate pe parcursul anilor în privința cărora autoritățile nu au întreprins acțiuni corespunzătoare și decisive pentru soluționarea lor. Astfel, judecătorii în puține cazuri aplică alte măsuri de constrângere decât arestul preventiv, iar mecanismul de mediere este nefuncțional. Deși au fost depuse eforturi pentru consolidarea mecanismului de audiere a minorilor în condiții speciale, totuși se constată că spațiile de audiere nu corespund standardelor în domeniu și nu sunt utilizate corespunzător, inclusiv din cauza lipsei personalului sau cunoștințelor necesare, condițiilor tehnice. Deasemenea, se constată că la capitolul prevenirii și combaterii **delincvenței juvenile**, nu au fost înregistrate progrese semnificative comparativ cu anii precedenți, și anume din considerentul că nu există un document de politici publice, un plan național de prevenire a delincvenței juvenile, elaborat în conformitate cu standardele internaționale în domeniu.

La acest domeniu, activitățile incluse în PNADO, sunt focusate pe consolidarea mecanismului de colectare și prelucrare a datelor privind sistemul de justiție pentru copii, consolidarea mecanismului de audiere a minorilor, crearea cadrului instituțional și legal privitor la copiii care au comis infracțiuni prevăzute de legea penală dar nu au atins vârsta răspunderii penale, revizuirea măsurilor educative prevăzute de legislația penală în scopul dezvoltării și sporirii eficienței aplicării acestora.

Drepturile persoanelor tinere

Tinerii reprezintă a patra parte din populația Republicii Moldova și totodată forța motrice în procesul de dezvoltare al țării. Sectorul de tineret este recunoscut ca un domeniu important în dezvoltarea și prosperarea Republicii Moldova, și este necesar de asigurat un trai decent tuturor tinerilor, cu valorificarea potențialului lor maxim și îmbunătățirea calității vieții acestora per ansamblu. Sistemul de învățământ din Moldova se confruntă cu mai multe probleme atât în ceea ce privește calitatea studiilor, cât și relevanța acestora pentru piața muncii, plățile informale, îmbătrânirea cadrelor didactice etc. Implicarea tinerilor în soluționarea acestor probleme este absolut necesară în contextul reformelor în curs de derulare.

În acest domeniu PNADO se axează pe promovarea participării tinerilor la procesele decizionale în dezvoltarea sectorului de tineret, astfel ca politicile și acțiunile care îi vizează să fie cât mai prietenoase și aproape de necesitățile reale ale tinerilor, inclusiv celor din grupurile cu posibilități reduse; diversificarea și consolidarea serviciilor pentru tineri care ar reprezenta un instrument efectiv de dezvoltare maximă a potențialului fiecărui tânăr și realizarea unei vieți împlinite în Republica Moldova; dezvoltarea oportunităților economice pentru tineri în scopul asigurării unui trai decent prin lărgirea posibilităților de angajare, venit salarial adecvat și posibilități economice cât mai variate în contextul Republicii Moldova; consolidarea sectorului de tineret prin fortificarea cadrului legal de constituire și

---

¹² http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/justitia_pentru_copii.pdf

funcționare a mecanismelor de reglementare a activității actorilor din sectorul de tineret, astfel ca aceștia să presteze servicii calitative tinerilor.

Drepturile persoanelor vârstnice

În Republica Moldova fenomenul îmbătrânirii populației a căpătat amploare, în special, în ultimele două decenii, fiind condiționat, în primul rând, de scăderea drastică a natalității care s-a stabilit la valori reduse neasigurând reproducerea simplă a populației. Alt fenomen care afectează grav structura populației este refluxul migrațional ale cărui efecte încă nu sunt bine studiate și conștientizate. Creșterea ponderii persoanelor vârstnice în structura populației Republicii Moldova, modificarea, păstrarea și valorificarea capacităților lor funcționale deschid noi posibilități pentru acest grup al populației în aspect de activitate economică, socială, culturală și spirituală. Se știe însă că îmbătrânirea populației, implică și un șir de dificultăți legate, în primul rând, de asigurarea stabilității financiare a sistemelor de asigurare cu pensii, de creșterea cheltuielilor pentru asistența medicală, precum și de crearea condițiilor pentru valorificarea potențialului persoanelor vârstnice. În acest context, fenomenul îmbătrânirii populației tot mai mult atrage atenția societății și a guvernelor.

Pentru remedierea problemelor trebuie evidențiate mai explicit necesitățile, drepturile și contribuțiile persoanelor în etate în educație, în angajamentul lor economic și social, sănătate și toate celelalte domenii de politică, fiind redistribuite în mod treptat și adecvat toate resursele. În consecință, vom asista la prelungirea perioadei activității economice a vârstnicilor prin creșterea speranței de viață, asigurarea eficacității serviciilor medicale, asigurarea veniturilor decente prin sistemele de pensionare și mecanismele de asistență socială a vârstnicilor.

Totodată, vor fi întreprinse măsuri pentru atragerea în câmpul muncii a unui număr cât mai mare de persoane capabile să se adapteze la condițiile de modernizare a economiei, indiferent de vârstă. Creșterea investițiilor în capitalul uman, pentru o mai bună educație și formare, se va referi, în mod cert, asupra învățării pe parcursul vieții, pentru că instruirea continuă la orice vârstă urmează să devină o normalitate.

Drepturile persoanelor cu dizabilități

În pofida anumitor progrese înregistrate în domeniu, **persoanele cu dizabilități** continuă să fie excluse și să se confrunte cu diverse bariere în participarea la majoritatea aspectelor vieții în comunitate. Potrivit raportului OAP¹³ pentru anul 2015, problemele evidențiate în rapoartele anterioare au rămas, în mare parte, nesoluționate: existența de impedimente în realizarea dreptului la vot, accesului la justiție, accesibilitatea redusă a infrastructurii sociale, a transportului, mediului informațional, insuficiența serviciilor sociale la nivel comunitar, nivelul scăzut de plasare în câmpul muncii și motivarea redusă pentru angajarea persoanelor cu dizabilități, prestațiile sociale sub nivelul minimului de existență, încălcări ale drepturilor sexual-reproductive și continuarea practicii de lipsire de capacitate de exercițiu. Încălcări grave ale drepturilor omului, la limită cu tratamentele inumane și

---

¹³ Raportul OAP din 2015, Capitolul IV. Respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități. Materialul poate fi accesat aici: http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/raport_2015_red.pdf

degradante, sunt raportate în instituțiile rezidențiale¹⁴, în care sunt plasate actual circa patru mii de persoane¹⁵.

Astfel, prioritățile noului PNADO pe domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități urmează a fi focusate pe dezinstituționalizare și crearea serviciilor sociale comunitare, aprobarea cadrului legal care ar garanta autonomia persoanelor cu dizabilități și reevaluarea tuturor cazurilor de lipsire de capacitate de exercițiu în scopul redobândirii acesteia, sporirea numărului persoanelor cu dizabilități încadrate în câmpul muncii.

Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice

Republica Moldova este o societate multi-etnică, inter-religioasă și multiculturală în care identitățile individuale ale persoanelor care aparțin minorităților sunt adesea multiple și în mai multe straturi. Este esențial ca această diversitate inerentă să fie valorificată ca un atu important al țării, dat fiind faptul că în repetate rânduri a fost semnalată o **divizare** profundă a **societății pe criterii etnice, lingvistice și religioase**.

În perioada precedentă, Republica Moldova a depus eforturi semnificative în vederea creării cadrului legislativ și instituțional pentru protejarea împotriva discriminării și promovarea drepturilor minorităților naționale, etnice. Aceste eforturi urmează a fi consolidate prin acțiuni specifice pentru a asigura o realizare efectivă a incluziunii sociale, culturale și economice. Pentru atingerea acestor rezultate, este esențială asigurarea bugetării necesare, în mărimi suficiente, a cadrului de politici recent adoptat în domeniu. Urmează a fi întărite capacitățile instituționale ale Biroului Relații Interetnice (BRI) cât și a Consiliului Egalității, având în vedere rolul important al acestor instituții în monitorizarea situației de ansamblu a minorităților.

Pentru a preveni și combate discriminarea pe criteriu religios, urmează a asigura că programele școlare în domeniul instruirilor religioase promovează diversitatea religioasă și sunt independente față de ideologii și dogme religioase, iar fiecare incident, discurs sau infracțiune motivată de ură religioasă urmează să fie investigate corespunzător, făptașii fiind atrași la răspundere conform legii.

Măsuri suplimentare în vederea reducerii distanței sociale față de grupurile minoritare vor fi focusate pe eficientizarea procesului de investigare a infracțiunilor și incidentelor motivate de prejudecată, prin revizuirea legislației penale și contravenționale, consolidarea capacităților actorilor relevanți din domeniul justiției, oferirea suportului necesar victimelor și colectarea de date dezagregate privind incidența infracțiunilor respective.

Respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană

Respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană reprezintă o problemă majoră, care determină stagnarea dezvoltării societății moldovenești la general și mai ales constituie o provocare pentru asigurarea drepturilor omului pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Spre deosebire de celelalte probleme indicate mai sus, problema respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană este legată de lipsa controlului efectiv asupra teritoriului din stânga Nistrului. Prin urmare, lipsa acestui control a determinat crearea unui sistem paralel și independent de sistemul constituțional care a generat

¹⁴ Raportul CPT către Guvernul RM, urmare a vizitei din septembrie 2015. Materialul integral poate fi accesat aici: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806975da>

¹⁵ Raportul OAP din 2016, Capitolul IV. Respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități. Materialul poate fi accesat aici

și generează numeroase încălcări ale drepturilor omului. Chiar dacă problemele care apar în regiune se discută mai mult la diverse forumuri cu o conotație politică, problema respectării drepturilor omului trebuie separată de oricare discuții în formate cu implicarea politicului.

Republica Moldova urmează să continue constant eforturile pe toate segmentele disponibile și în toate formatele posibile pentru a persevera în acțiunile sale ca legislația națională să fie aplicată pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Necesitatea restabilirii dialogul cu actorii cheie ar fi un pas spre soluționarea problemei din regiune. Totodată, acțiuni concrete trebuie întreprinse în vederea neadmiterii încălcării drepturilor unor categorii speciale de populație: persoanele din detenție, bolnavii din instituțiilor psihoneurologice din regiunea transnistreană¹⁶, elevii care își fac studiile în instituțiile cu predare în grafia latină, care fac față unor presiuni și intimidări tot mai acerbe din partea administrației de facto a regiunii¹⁷.

Fortificarea capacităților Instituției Avocatului Poporului, va trebui să se reflecte prin acțiuni de promovare a drepturilor omului pe întreg teritoriul RM, or însuși Avocatul Poporului a menționat că sunt necesare acțiuni urgente în vederea monitorizării drepturilor omului în regiune¹⁸. E absolut necesară dezvoltarea societății civile în regiunea transnistreană, autoritățile având obligația de a asigura un climat favorabil pentru dezvoltarea societății civile în stânga Nistrului, precum și susținerea organizațiilor care încearcă sau vor încerca să desfășoare activități de promovare a drepturilor omului în regiune¹⁹.

---

16 <https://assets.documentcloud.org/documents/889086/raport-onu-drepturile-omului-in-transnistria.pdf>

17 Chișinăul, prin intermediul canalelor de dialog cu Tiraspolul, a insistat asupra necesității normalizării funcționării acestor instituții de învățământ. Astfel, acest subiect se află permanent pe agenda discuțiilor și negocierilor la toate nivelurile de interacțiune disponibile, a liderilor, reprezentanților politici în reglementarea conflictului și a grupurilor de lucru sectoriale de la Chișinău și Tiraspol. Totodată, subiectul este inclus și în coșul 2 convențional al „Agendei oficiale de negocieri în formatul 5+2”. În baza raportului OSCE, Chișinăul a propus spre examinare un proiect de decizie protocolară care ar asigura funcționarea normală a școlilor. Însă, Tiraspolul a înaintat o serie de cerințe suplimentare față de activitatea acestor școli. În consecință, poziția rigidă și tactica de înaintare permanentă a precondițiilor în examinarea problemelor nu a permis avansarea negocierilor pe acest subiect.

18 http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/raport2016_romana.docxdef_1.pdf

19 Raportorul Special privind Apărătorii drepturilor omului, Michel Forst, împreună cu alți Raportori speciali ai ONU, și-au exprimat îngrijorarea în privința procedurii penale inițiate de către serviciile de Securitate din regiunea transnistreană și aplicarea “măsurilor speciale de investigații” împotriva membrilor Promo-LEX

Secțiunea IV

Viziunea și scopul

Viziunea

Către 2022 Republica Moldova este un stat unde drepturile omului reprezintă o valoare supremă și constituie parte integrantă a politicilor publice la nivel central și local, bazată pe principii universale, unde orice persoană are posibilitatea de a beneficia și valorifica, în măsură egală, toate drepturile fundamentale.

Scopul acestui Plan este de a asigura implementarea unor măsuri care să permită dezvoltarea și prosperarea, în condiții egale, a tuturor cetățenilor Republicii Moldova. În particular, asigurarea faptului că toți cetățenii, în special cele mai vulnerabile grupuri, beneficiază de drepturile lor fundamentale, de cadrul legal și serviciile livrate în corespundere cu standardele internaționale privind drepturile omului și abordarea prin prisma drepturilor omului.

Sub aspectul **tendențelor, aspirațiilor și priorităților generale**, Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022 este focalizat pe următoarele direcții principale:

- Armonizarea cadrului normativ cu standardele internaționale în domeniul drepturilor omului;
- Asigurarea accesului la justiție și consolidarea Instituțiilor Naționale de Protecție a Drepturilor Omului;
- Transparența, accesul la informație și libertatea de exprimare;
- Protejarea împotriva discriminării și promovarea egalității;
- Prevenirea și combaterea violenței în familie și asigurarea egalității de gen;
- Sporirea accesului la educație de calitate pentru toți copiii și tinerii la toate nivelurile de învățământ, în conformitate cu standardele internaționale;
- Asigurarea accesului universal la servicii medicale de calitate, sigure și accesibile pentru toți;
- Creșterea continuă a nivelului de ocupare prin oferirea oportunităților de angajare pentru toți;
- Asigurarea condițiilor pentru protecția, creșterea și educația copiilor în mediul familial;
- Perfecționarea cadrului legal și de politici în domeniul protecției drepturilor persoanelor cu dizabilități;
- Asigurarea integrării minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice în toate domeniile de activitate ale statului și combaterea discriminării față de persoanele ce fac parte din grupurile minoritare;
- Asigurarea respectării drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului.

Secțiunea V

Sursele de finanțare

Având în vedere că în baza standardelor internaționale, Guvernul Republicii Moldova este obligat să asigure imediat drepturile civile și politice, precum și dreptul de a nu fi discriminant, implementând progresiv, în limita maximă a resurselor disponibile, drepturile economice, sociale și culturale, bugetarea activităților de realizare a PNADO urmează să constituie un imperativ. Pe anumite segmente ale PNADO, implementarea va putea fi sprijinită financiar prin contribuții complementare din partea partenerilor de dezvoltare.

Implementarea eficientă a PNADO este condiționată de planificarea financiară obiectivă, estimarea corectă a costurilor acțiunilor și identificarea surselor de finanțare. În acest sens Planul de acțiuni va fi finanțat din următoarele surse:

- a) bugetul public național;
- b) mijloacele financiare ale organizațiilor internaționale;
- c) suportul oferit de partenerii de dezvoltare.

Costurile măsurilor cu acoperire din bugetul public național se vor ajusta anual în funcție de disponibilul de mijloace prevăzute în Cadrul bugetar pe termen mediu pentru perioadele respective.

Secțiunea VI

Monitorizarea și evaluarea

PNADO reprezintă foaia de parcurs a Republicii Moldova pentru respectarea, asigurarea și implementarea drepturilor omului la nivel național. Implementarea planului este sarcina comună a autorităților centrale și locale ale Republicii Moldova în colaborare cu societatea civilă și comunitatea partenerilor de dezvoltare. Coordonarea implementării PNADO urmează a fi realizată în două nivele. Coordonarea strategică intersectorială va fi realizată de Consiliul Național pentru drepturile omului. Consiliul va fi un organ consultativ de coordonare, care va decide asupra aspectelor strategice de implementare a PNADO și va fi compus din reprezentanți ai Parlamentului, Guvernului, autorităților administrației publice centrale și societății civile. Consiliul va institui mecanisme de interacțiune și colaborare cu autoritățile locale. Consiliul va fi prezidat de Prim-ministru și va avea doi vicepreședinți: Ministrul Justiției și Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene.

Printre competențele Consiliului se vor regăsi: coordonarea și punerea în aplicare a unei politici de stat uniforme în domeniul drepturilor omului; supravegherea procesului de elaborare, implementare și evaluare a documentelor de politici în domeniul drepturilor omului; examinarea și aprobarea rapoartelor trimestriale de implementare a PNADO; facilitarea interacțiunii cu mecanismele internaționale de protecție a drepturilor omului; coordonarea procesului de implementare a recomandărilor internaționale în domeniul drepturilor omului, inclusiv a celor formulate în adresa Republicii Moldova în cadrul Evaluării Periodice Universale (UPR); evaluarea gradului de respectare a drepturilor omului și aprobarea rapoartelor naționale inițiale și periodice privind implementarea convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte; crearea, în caz de necesitate, a

comisiilor specializate și a grupurilor de experți pe anumite domenii, precum și supravegherea activității acestora, etc.

Abordarea intersectorială pe care o are PNADO implică activități complexe de monitorizare și evaluare. Astfel, monitorizarea și evaluarea implementării PNADO va fi realizată de Guvernul Republicii Moldova prin intermediul Consiliului Național, la nivel de coordonare și a Secretariatului Permanent pentru drepturile omului, la nivel tehnic. Secretariatul va asigura punerea pe agenda Guvernului a chestiunilor ce țin de drepturile omului. Secretariatul va fi condus de Șeful Secretariatului. Pe lângă monitorizare și evaluare, Secretariatul va efectua coordonarea operațională a implementării PNADO și va asista tehnic ședințele Consiliului național pentru drepturile omului.

Secretariatul, printre alte competențe, va deține următoarele atribuții: coordonarea procesului de elaborare, promovare și implementare a Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului; elaborarea recomandărilor pentru autoritățile publice cu privire la implementarea PNADO și a recomandărilor internaționale în domeniul drepturilor omului adresate Republicii Moldova de către organele de monitorizare ale ONU, Consiliului European, OSCE și alte Organizații internaționale cu competențe în domeniul drepturilor omului; evaluarea gradului de implementare a PNADO, examinarea rapoartelor privind implementarea lui și avansarea propunerilor de rigoare; asigurarea implementării politicilor ce țin de drepturile omului în activitatea Guvernului și informarea opiniei publice despre evoluția realizării obiectivelor incluse în PNADO; colaborarea cu organizațiile internaționale, organizațiile necomerciale și cu mass-media; asigurarea activității și transparenței Consiliului; coordonarea procesului de elaborare și aprobare a rapoartelor naționale inițiale și periodice privind implementarea convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte; dezvoltarea și consolidarea parteneriatului cu partenerii de dezvoltare, organizațiile neguvernamentale în elaborarea și implementarea politicii statului în domeniul protecției drepturilor omului; dezvoltarea capacităților profesionale ale specialiștilor din sistemul de protecție a drepturilor omului; monitorizarea activității structurilor locale în implementarea politicilor naționale în domeniul protecției drepturilor omului.

Consiliul Național pentru drepturile omului, precum și Secretariatul Permanent pentru drepturile omului vor fi instituite prin Hotărâre a Parlamentului și vor funcționa în baza Regulamentelor acestora aprobate prin Hotărâre a Guvernului Republicii Moldova.